

Адвокатська спільнота Хмельницької області, за результатами обговорення законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) №1013 (далі – Проект № 1013), висловлює свою позицію, яка полягає у наступному.

Діяльність, пов'язана із розглядом Проекту Закону України Про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) № 1013, заслуговує на рішуче засудження з огляду на те, що відбувається непрозоро, кулуарно та маніпулятивно, реалізує приховані цілі, не відповідає інтересам громадян, є кроком назад від євроінтеграційних та світових процесів якісного та ефективного правосуддя, та є сходиною до монополізації влади в суспільстві.

Важливість Проекту № 1013 обумовлена перш за все тим, що йдеться про внесення змін у Конституцію – Основний Закон, що само по собі свідчить про необхідність вкрай виваженого підходу. Однак, проект фактично не містить жодного обґрунтування пропонованих змін. Зв'язок між задекларованим «забезпеченням права кожного на отримання професійної правничої допомоги» та скасуванням виключного представництва адвокатом осіб у судах відсутній. Виключне представництво ще навіть повністю не запроваджене, щоб сказати про його реальний вплив на забезпечення права кожного на отримання професійної правничої допомоги. В пояснювальній записці відсутні посилання на наукові дослідження, статистичні дані, конкретні справи тощо. Тому теза про те, що пропоновані зміни є необхідними, позбавлена аргументів.

Зміст Проекту № 1013 не обговорювався з адвокатурою (необхідність консультацій з професійною організацією адвокатів – Національною асоціацією адвокатів України). Більше того, цей проект не підтримується жодною громадською інституцією: органами суддівського самоврядування, правовими об'єднаннями, громадськими організаціями. Немає схвалення міжнародними правовими організаціями.

Наразі питання виключного представництва адвокатами осіб у судах не може бути віднесено до нагальних проблем державного і суспільного життя, судово-правової реформи. За допомогою подібних проектів відволікається час, увага, кошти від необхідності проведення дійсно актуальних змін.

Законопроект є частиною системного наступу на незалежні інститути громадянського суспільства, серед яких адвокатура займає важливе місце. Так, поряд із скасуванням виключного представництва, запропоновано *усунути адвокатуру з кола суб'єктів, що формують склад ВККС*. Адвокатура найменше залежить від владного позаправового впливу. Адже на відміну від представників суддівського корпусу, вищих навчальних закладів та наукових установ не фінансується державою. Формування ВККС «особами, що належать до правничої професії», але без участі адвокатури, відкриває шлях представникам прокуратури, силових структур, посадовцям, вплив яких на суд і так завеликий.

Зменшення частки участі адвокатури в правовому житті – це крок в бік монополізації державою впливу на процес судочинства. Поступово з усіх сторін здійснюється зменшення тих прав та гарантій, які вже надані приватній особі у відносинах з державою. Доречно тут згадати також законодавчі пропозиції скасування обов'язку здійснення безперервного відеозапису проведення обшуку, обов'язку внесення усіх заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення до ЄРДР, обов'язку отримання судового дозволу для здійснення короткострокового зняття інформації з каналів зв'язку. Подібні дії цілком узгоджуються із заявами про те, що «у адвокатів занадто багато прав». Однак, за цією фразою криється думка про те, що у пересічної людини занадто багато прав.

При обговоренні Проекту № 1013 депутатами та можновладцями йдеться про те, що очікуване з 2020 року виключне представництво адвокатами державних органів в суді

приведе до зайвих витрат з бюджету. Досліджуючи цей аргумент, слід зважити на те, що ця теза не вказана ні в обґрунтуванні проекту, ні в пояснювальній записці до нього. Крім того, держава і зараз отримує значний обсяг юридичних послуг, які надаються юристами, як працівниками державних органів, так і залученими на умовах договорів. Жодних підстав стверджувати, що послуги адвоката будуть коштувати державі дорожче, ніж витрачається зараз, немає. Доцільно поглянути на рівень оплати послуг адвокатів, залучених до системи безоплатної правової допомоги, щоб розвіялися сумніви про значні витрати. Втім, якість надання послуг, вірогідно, буде кращою. Адже до адвокатів ставляться підвищені вимоги, і не тільки пов'язані із складанням іспиту та проходженням спеціального стажування для отримання свідоцтва, але і з постійним підвищенням кваліфікації, обов'язку дотримання професійних етичних правил. Тому твердження про очікувані бюджетні витрати при наближеному розгляді виявляється популізмом.

Влада намагається протиставити адвокатів суспільству. Для цього в назві Проекту № 1013 використано негативно забарвлений термін «монополія», хоча в тексті Конституції та самого Проекту цей термін відсутній. Для цього метою Проекту декларується ідея, що адвокатська монополія заважає забезпеченню права кожного на отримання професійної правничої допомоги. Для цього звучать з трибуни Верховної Ради слова про високу вартість адвокатських послуг. Для цього висловлена загроза витрат з бюджету на очікуване представництво адвокатами державних органів в суді.

Це все – маніпулювання суспільною свідомістю. Не було і немає адвокатської монополії рівно так як невірно і абсолютно нігілістично використовувати поняття «суддівська монополія» чи «прокурорська монополія». Виключне представництво адвокатурою забезпечує кожній особі якість послуг, механізми контролю та посилену відповідальність, а судовій системі – професійних учасників процесу. Вартість адвокатських послуг регулюється ринковими механізмами, та не є вищою, ніж вартість лікарських, освітніх чи інших професійних послуг. Витрати з державного бюджету на утримання державних службовців складають реальні значні суми.

Тому дискусія навколо Проекту № 1013 – це не протистояння адвокатів та пересічних юристів, це спір між владою та свободою.